Raadhuisplein 1
7811 AP Emmen
t. 14 0591
f. 0591 377602

Postbus 30001
7800 RA Emmen
e. gemeente@emmen.nl
i. gemeente.emmen.nl

Gemeente Emmen

Aan de raad van de gemeente Emmen
Postbus 30001
7800 RA EMMEN

team
Financiën

ons kenmerk	zaaknummer	bijlage	behandeld door	BSN
58313-2023:496904	58313-2023		A.M. Bosma	

datum	telefoon	fax	e-mail
23 maart 2023	14 0591		gemeente@emmen.nl

onderwerp
Perspectiefbrief 2023

Geachte leden van de raad,

Ter voorbereiding op de Kadernota 2024 en de Berap 2023-I informeren wij u in een vroeg stadium op hoofdlijnen over het financieel meerjarenperspectief van onze gemeente. Dat doen wij met de perspectiefbrief 2023. Hierin wordt uw raad op hoofdlijnen geïnformeerd over de majeure ontwikkelingen die het begrotingsresultaat (gaan) beïnvloeden. Het grensbedrag voor de majeure ontwikkelingen hebben wij op € 250.000 gesteld. Ontwikkelingen onder het grensbedrag staan niet in de perspectiefbrief maar komen wel terug in de Kadernota 2024. We hebben geprobeerd in deze perspectiefbrief zo volledig mogelijk te zijn. Desondanks is het gezien de dynamiek op financiën mogelijk dat bij de Kadernota 2024 nog ontwikkelingen naar voren komen die niet in de perspectiefbrief staan.

Inleiding
Zoals bekend hebben bij het regeerakkoord gemeenten als gevolg van de trap-op/trap-af systematiek een fors hoger accres gekregen en is ook de opschalingskorting tot en met 2025 bevroren. Deze extra middelen zijn al in onze meerjarenbegroting verwerkt. Er is ook sprake van het bevriezen van het volumeaccres (tot en met 2025) waardoor er zekerheid is over de omvang van de rijksmiddelen. Daarbij is de afspraak gemaakt dat het rijk wel gaat compenseren voor hogere loon/prijsstijgingen.

De financiële ruimte door de extra rijksmiddelen is er vooral in de jaren tot en met 2025. Voor de jaren daarna spreekt het rijk van de mogelijkheid tot andere vormen van financiering van gemeenten (bijvoorbeeld vergroten belastinggebied). Het rijk heeft deze andere vormen nog niet op geld gezet maar wel alvast een korting op het gemeentefonds in 2026 doorgevoerd. Hierdoor is een zogenaamde "ravijn" vanaf 2026 ontstaan. Hierover bent u eerder geïnformeerd.

De VNG is in gesprek met het kabinet om duidelijkheid te krijgen over het meerjarige kader van de gemeentefinanciën en de oplossingen voor het "ravijn". Verwacht wordt dat er vóór de meicirculaire 2023 er meer duidelijkheid is.

Naast dit majeure probleem voor de langere termijn worden wij voor de korte termijn geconfronteerd met forse prijs- en loonstijgingen in de volle breedte met structurele effecten. In deze perspectief geven

wij een eerste indicatie wat de te verwachten loon- en prijsstijgingen zijn. Dit is wel met de kennis van nu. Ook geven wij een overzicht van de stelposten die wij in onze begroting hebben verwerkt om de effecten van loon- en prijsstijgingen te kunnen opvangen. Ons financieel beleid van behoedzaam begroten heeft wel geleid tot een solide basis in de vorm van ruime centrale stelposten.

Verder is de actualiteit ook dat er vanuit het rijk een fors aantal specifieke uitkeringen naar onze gemeente of onze regio komen. Met deze middelen kunnen we de sociale en economische structuur versterken. Bij elkaar geteld gaat het om tientallen miljoenen. Dit vraagt van ons ook een inzet in de vorm van cofinanciering en/of projectorganisatie.

Met deze brief bestendigen we de huidige keuzes, worden geen budgetten beschikbaar gesteld, vindt geen aanpassing van de begroting plaats, worden geen beleidskeuzes gemaakt en worden er ook geen dekkingsvoorstellen gedaan.

Begrotingsresultaat 2023-2027
Als basis wordt het begrotingsresultaat genomen volgens onze begroting 2023 voor de jaarschijven 2023 tot en met 2027, inclusief de effecten van de septembercirculaire 2022/decembercirculaire 2022. Dit ziet er als volgt uit:

x € 1.000

	2023	**2024**	**2025**	**2026**	**2027***
Begrotingsresultaat begroting 2023	3.310	7.575	10.188	-8.455	n.v.t.
Raadsbrief septembercirculaire 2022	-1.181	-1.489	-1.032	-846	n.v.t.
Begrotingsresultaat begroting 2023 incl. raadsbrief septembercirculaire 2022 ca.	**2.129**	**6.086**	**9.156**	**-9.301**	**n.v.t**
Decembercirculaire 2022	226	92	89	79	n.v.t.
Actuele stand begrotingsresultaat	**2.355**	**6.178**	**9.245**	**-9.222**	**-19.762**

* begrotingsresultaat 2027 is nieuwe jaarschijf

Onze uitgangspositie is tot en met 2025 goed te noemen met positieve begrotingsresultaten. Vanaf het jaar 2026 hebben we te maken met het genoemde "ravijn". Voor het jaar 2026 is er door het Rijk eenmalig een bedrag van ruim € 6 miljoen toegezegd. Dit dempt het tekort tot een bedrag van ruim -/- € 9 miljoen.

Voor het jaar 2027 zijn deze middelen niet toegezegd en hebben we deze extra rijksmiddelen dus ook niet in 2027 begroot. Ook lopen de stelposten in onze begroting verder op, dit op basis van het doortrekken van het huidige beleid. Dit bij elkaar maakt dat het tekort in 2027 oploopt naar een bedrag van -/- € 20 miljoen. Overigens kunnen bij het doortrekken van de stelposten op basis van het huidige beleid ook andere keuzes worden gemaakt.

Centrale stelposten in de begroting 2023-2027
Het grootste vraagstuk naast de discussie over het "ravijn" is het effect van de stijgende lonen/prijzen in de volle breedte en hoe wij als gemeente Emmen dit kunnen opvangen.

In onze meerjarenbegroting 2023-2027 houden wij op 3 manieren rekening met indexaties.

1. Wij ramen zo goed mogelijk decentraal de benodigde indexatie per beleidsbudget (bv. groen, grijs, jeugd, Wmo, energiekosten, gemeenschappelijke regelingen etc.). Deze indexaties zijn veelal gebaseerd op de door het rijk gemelde indexatiecijfers uit de meicirculaire 2022 (rond de 3,5%) of een eigen inschatting (bijvoorbeeld veel hogere energiekosten en brandstofkosten)

2. Wij ramen ook centraal middelen voor het opvangen van gemeentelijke CAO/loonstijgingen, hogere indexatie subsidies en hogere indexaties prijzen. De centraal geraamde CAO/loonstijgingen zijn gebaseerd op het indexatiecijfer loonvoet sector overheid uit de meicirculaire 2022. Ook is het in de septembercirculaire 2022 ontvangen bedrag voor compensatie prijsstijgingen centraal gereserveerd.

3. Wij ramen vanaf 2024 uit behoedzaamheid ook centraal een structureel oplopend bedrag voor autonome ontwikkelingen van € 3 miljoen per jaar. Hiermee kunnen autonome ontwikkelingen vanaf

2024 worden opgevangen, waaronder de prijs/loonstijgingen. De redenatie bij deze stelpost is als volgt geweest:

Het Rijk en de VNG hebben afgesproken om het volume accres van het gemeentefonds te bevriezen. Dit houdt in dat de omvang van het gemeentefonds de komende jaren niet meer jaarlijks wordt verhoogd of verlaagd (de trap-op trap-af systematiek). Wel zal er sprake zijn van een compensatie voor prijsindexatie als gevolg van inflatie. Dit betekent dat in de komende vier jaar in principe binnen het huidige perspectief alle financiële ontwikkelingen moeten worden opgevangen. Dit vraagt om behoedzaamheid bij het inzetten van de ruimte die er is. Om hier invulling aan te geven is besloten om vanaf 2024 rekening te houden met een cumulerend bedrag (stelpost) voor autonome ontwikkelingen van jaarlijks € 3,0 mln.

Indien de decentrale budgetten niet toereikend zijn dan
- kan er een beroep worden gedaan op de centrale stelposten hetgeen structurele middelen zijn
- is er ook incidenteel geld beschikbaar (voor in elk geval het jaar 2023) voor het opvangen van hogere energiekosten bij verbonden partijen in de vorm van de reserve het calamiteitenfonds; in de jaarrekening 2022 presenteren wij een stand van deze reserve per 31-12-2022 ad circa € 16 miljoen. Op deze reserve rusten wel diverse claims (o.a. raadsbesluit over energiekosten/verduurzaming ad € 6 miljoen) maar wij verwachten ook in 2023 een forse storting te doen met rijksmiddelen Oekraïne. Er is dus ruimte binnen deze reserve.

Het totaaloverzicht van de centrale stelposten is als volgt (lasten zijn een min, baten zijn een plus):

x € 1.000

		2023	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
1	Loonstijging o.b.v. CAO	-2.360	-5.294	-8.329	-11.344	-14.359
	% loonstijging	*3,6*	*4,2*	*4,1*	*3,9*	*3,9*
2	Loonstijging o.b.v. anciënniteit	verwerkt	-325	-650	-975	-1.300
3	Thuiswerkvergoeding	-100	-100	-100	-100	-100
4	Pensioenpremie	376	376	376	376	376
	Totaal stelposten lonen	**-2.084**	**-5.343**	**-8.703**	**-12.043**	**-15.383**
5	Subsidies	-231	-556	-881	-1.206	-1.330
6	Loon/prijsstijging (sept.circ. 2022)	-2.588	-3.140	-3.432	-3.815	-3.815
	Totaal stelposten prijzen	**-2.819**	**-3.696**	**-4.313**	**-5.021**	**-5.145**
7	Stelpost autonome ontwikkelingen		-3.000	-6.000	-9.000	-12.000
	Totaal stelposten lonen / prijzen/autonome ontwikk.	**-4.903**	**-12.039**	**-19.016**	**-26.064**	**-32.528**

In de voorliggende perspectiefbrief gaan we bij de diverse ontwikkelingen in de lonen- en prijzen ervan uit dat we die opvangen met de centrale stelposten.

Ontwikkelingen voor de perspectiefbrief 2023

1. Gemeentefonds

1.1. Aanpassing basisgegevens gemeentefonds
De totale omvang van het gemeentefonds is ongeveer € 300 miljoen. De berekening van dit bedrag is afhankelijk van een aantal basisgegevens (ook wel maatstaven genoemd). Vooruitlopend op de berekeningen bij de meicirculaire 2023 worden de door ons gehanteerde basisgegevens geactualiseerd. Het gaat met name om de WOZ-waardes, het aantal inwoners, het aantal woningen, het aantal uitkeringen, het aantal loonkostensubsidies, het aantal leerlingen etc.

Aanpassing van de basisgegevens met de actuele stand per 1 januari 2023 en een actuele prognose voor de jaren 2024 t/m 2027 geeft een effect van -/- € 1,4 miljoen in 2023 oplopend tot +/+ € 1,5 miljoen in 2027.

1.2. Compensatie apparaatskosten bodemsanering in gemeentefonds
Vanwege de onzekerheid over de rijksbijdragen aan apparaatskosten voor bodemsanering waren uit een

oogpunt van behoedzaam begroten geen apparaatskosten-bijdragen opgenomen voor de periode 2023 en verder. Op basis van de bestuurlijke afspraken worden die nu weer opgevoerd.

In de Bestuurlijke Afspraken Bodem 2023-2030 is afgesproken dat de apparaatskosten voor de bodemsanering van de huidige wettelijke bevoegde gezagen (daartoe behoort ook Emmen) worden gecontinueerd conform voorgaande jaren. In de bestuurlijke afspraken is de post voor de apparaatskosten op de rijksbegroting vermeld. Op basis van de meicirculaire 2022 schatten wij het bedrag voor 2023 en verder op circa € 475.000. Dit bedrag kan in onze begroting dienen als dekking voor onze bijdrage aan de RUD, waar de kosten worden gemaakt.

1.3. Te verwachten extra compensatie hogere prijzen in gemeentefonds

De reguliere systematiek is dat de raming van het CEP in het lopende jaar de definitieve raming is voor het prijsdeel van het accres van het lopende jaar. Sinds het uitkomen van het Centraal Economisch Plan (CEP) in maart 2022 ligt de prijsontwikkeling echter aanzienlijk hoger.

Vanwege de uitzonderlijke stijging van de prijzen, wijkt het kabinet eenmalig af van de reguliere systematiek. Bij de meicirculaire 2023 wil het kabinet nu een extra prijsbijstelling uitkeren die terugkijkt naar het jaar 2022. Dit extra accres wordt dan gebaseerd op de desbetreffende indices voor prijsontwikkelingen voor het jaar 2022 van het Centraal Economisch Plan 2023.

Het precieze bedrag is nog niet bekend, maar het leidt naar schatting tot gemiddeld € 300 miljoen extra accres vanaf het jaar 2023. Voor onze gemeente is dit afgerond € 2 miljoen structureel. Dit bedrag zullen wij toevoegen aan de centrale stelposten.

1.4. Te verwachten extra compensatie hogere prijzen zwembaden

Voor zwembaden komt een aparte noodregeling. Het kabinet vindt openbare zwembaden van groot maatschappelijk belang vanwege de zwemlessen. Om de zwemlessen veilig te stellen stelt het kabinet maximaal € 207 miljoen in 2023 beschikbaar voor de jaren 2022 en 2023. Welk bedrag voor de gemeente Emmen beschikbaar komt is nog niet bekend.

2. Hogere lonen/prijzen binnen eigen organisatie

2.1. Effect CAO principe-akkoord

De VNG en de vakbonden hebben een CAO principe-akkoord gesloten. Het akkoord betreft de volgende verhogingen:

- € 240 per maand per fte per 2 januari 2023
- daarna 2% verhoging per 2 januari 2023
- thuiswerkvergoeding per 1 mei van € 2 naar € 3 per dag

Het berekende totaal effect op de loonsom is circa € 4,6 miljoen structureel. Dit kan worden gedekt uit allereerst de stelpost loonstijging 2023 ad € 2,4 miljoen en voor de rest uit de stelpost loon/prijsstijging uit de septembercirculaire 2022 ad circa € 2,2 miljoen.

2.2. Daling pensioenpremie

Op dit moment staat een stelpost lagere pensioenpremie begroot ad € 376.000. Deze is berekend op basis van een daling van de premie met 0,76%. Op basis van recente informatie over de hoogte van de ABP-premies over 2023 wordt een daling van de premie met 1,44% verwacht. Dit geeft een aanvullend voordeel van € 336.000.

2.3. Kosten rente

De rentes in de Nederlandse publieke sector hebben in 2022 flinke stijgingen laten zien. De aanleiding van de hogere rentestanden is toe te schrijven aan de sterk oplopende inflatie en de centrale banken die steeds harder op de rem trappen om de vraagkant van de economie te temperen in de hoop daarmee de torenhoge inflatie omlaag te krijgen. Bij het opstellen van de begroting 2023 is de korte en lange rente meerjarig als volgt begroot:

	2023	2024	2025	2026	2027
Lang	3,25%	3,75%	4%	4,25%	4,50%
Kort	1,50%	2%	2,25%	2,50%	2,75%

Begin februari 2023 is de 10-jaars rente rond de 3,25%, de korte rente (1 maands) is rond de 2,5%. De Europese Centrale Bank geeft aan door te gaan met rentverhogingen totdat de inflatie rond 2% zit. Momenteel is de inflatie hoger, waardoor de verwachting is dat er nog renteverhogingen in 2023 zullen volgen.

Voornamelijk voor de korte rente zal een stijging van de rente moeten worden begroot. Een stijging van 0,5% van de korte rente bedraagt € 200.000. Voor de lange rente bedraagt de stijging van 0,5% € 400.000 in 2023 oplopend naar € 1,2 miljoen in 2027. Een kanttekening hierbij is dat de financieringsbehoefte fluctueert en niet exact te begroten is, dat ligt voornamelijk aan het moment van uitvoering van investeringen.
Voor nu wordt het bedrag op PM gezet, bij de kadernota 2024 zal dit opnieuw worden bezien. In die tussenliggende periode zal er nog een vergadering van de Europese Centrale Bank plaatsvinden, waardoor er dan een realistischer inschatting kan worden gemaakt.

3. Hogere lonen/prijzen bij externe partijen

3.1. Hogere bijdrage aan de EMCO
De EMCO heeft de begroting 2023 geactualiseerd en een kadernota 2024 ingediend. De aanpassingen hebben vooral te maken met de toename van de energiekosten en de brandstofkosten. Ook is rekening gehouden met een inschatting van de CAO-effecten. De effecten op de bijdrage aan de EMCO zijn als volgt:
- 2023: nadeel van € 328.000
- 2024: nadeel van € 794.000
- 2025: nadeel van € 862.000
- 2026: nadeel van € 437.000
- 2027: voordeel van € 357.000

De dekking van het nadeel over 2023 vindt plaats uit de reserve calamiteitenfonds. De nadelen van de jaren 2024 tot en met 2026 worden opgevangen met de centrale stelpost loon/prijsstijging uit de september-circulaire 2022.

3.2. Bijdrage extra energiekosten Wildlands/Atlas theater
Vanuit Wildlands en Atlas ligt er een verzoek tot een bijdrage voor het jaar 2023 van € 1,4 miljoen (Wildlands € 1,2 miljoen en Atlas € 0,2 miljoen). Voor besluitvorming rondom dit verzoek wordt een voorstel aan de raad voorgelegd. Deze incidentele kosten 2023 kunnen worden gedekt uit de reserve calamiteitenfonds.

Met ingang van 2024 gaat Wildlands er vanuit dat de extra kosten geleidelijk afnemen (2024: 75% en 2025: ev 50%) en daarmee binnen de eigen exploitatie kunnen worden opgevangen. Voor de jaren vanaf 2024 wordt dus geen bijdrage gevraagd.

3.3. Schatting extra salariskosten GR
Op basis van een inventarisatie bij de Gemeenschappelijke Regelingen (met name RUD, VRD, GGD, Recreatieschap) hebben we in beeld gebracht wat de mogelijke effecten van hogere loonstijgingen zijn. Dit vooruitlopend op de uiterlijk in april 2023 te ontvangen begrotingen. De effecten voor onze begroting worden ingeschat van € 250.000 voor 2023 oplopend tot € 500.000 in 2026. Deze nadelen kunnen worden opgevangen met de centrale stelposten.

3.4. Schatting extra energiekosten overige verbonden partijen/GR'n
Op basis van een inventarisatie bij de Gemeenschappelijke Regelingen (met name RUD, VRD, GGD) hebben we in beeld gebracht wat de mogelijke effecten van hogere energiekosten zijn. Dit vooruitlopend op de uiterlijk in april 2023 te ontvangen begrotingen. De effecten voor onze begroting worden ingeschat op structureel € 250.000 vanaf 2023. Deze nadelen kunnen worden opgevangen met de centrale stelposten.

3.5. Hogere indexatie kosten jeugdhulp 2023
De jeugdzorgbudgetten t.b.v. de aanbieders wordt jaarlijks op grond van de Overheidsbijdrage in de Arbeidskostenontwikkeling (OVA) geïndexeerd. Voor 2023 is het percentage berekend op 5,29 % (voorlopige OVA index 2023 + stijging van definitieve index 2022). In de begroting 2023 is al rekening gehouden met een decentrale index van 3,6 %. Er is dus een nadelig verschil van 1,69%. Voor de

begroting 2023 levert dit een structureel nadeel op van afgerond € 616.000. Dit kan worden opgevangen met de centrale stelposten.

4. Sociaal domein

4.1. Hervormingsagenda

De Hervormingsagenda Jeugd komt voort uit de bestuurlijke afspraken die de VNG en het rijk in 2021 over de jeugdhulp hebben gemaakt. Op dit moment zijn de onderhandelingen over de Hervormingsagenda nog gaande maar de verwachting is dat de hervormingsagenda in april 2023 gereed is. De Hervormingsagenda jeugd moet leiden tot verbetering van de hulpverlening en een financieel beheersbaar en duurzaam jeugdstelsel. Hiervoor zijn in de Hervormingsagenda en achttal beleidsmatige, financiële kaders opgenomen:

- Reikwijdte van de jeugdwet: jeugdhulpplicht voor de meest kwetsbare jeugdigen en gezinnen.
- Jeugdhulp steviger verbinden aan aanpalende domeinen zoals het onderwijs, volwassenen-ggz en bestaanszekerheid.
- Stevige lokale teams en toegang.
- Terugdringen residentiële jeugdhulp: zo thuis mogelijk.
- Kwaliteitsverbetering en blijvend leren.
- Verbeteren regionale samenwerking en landelijke contractering specialistische zorg.
- Eenvoudiger uitvoering en inkoop, minder administratieve lasten en aanpak negatieve effecten marktwerking.
- Verbeteren inzicht in het functioneren van het jeugdstelsel met data en monitoring.

De bestuurlijke afspraken en beleidskaders gelden voor de periode van 2023 -2028. De implementatie van deze kaders betekent voor de komende jaren een majeure operatie die deels vanuit het rijk moeten worden vormgegeven maar vooral ook op (boven)regionaal en lokaal niveau. Dit vraagt een investering zowel in menskracht als vernieuwing, verandering in de jeugdhulpketen.

Financieel gezien hebben wij de Hervormingsagenda als volgt verwerkt:

- We houden rekening met een stelpost rijksmiddelen van het rapport van de commissie van wijzen
- We houden rekening met een stelpost voor de garantstelling van het rijk m.b.t. een landelijke besparing van € 500 miljoen
- De mogelijke kostenbesparingen hebben we vooralsnog op PM gezet.

Stelposten Hervormingsagenda jeugdhulp	2023	2024	2025	2026	2027
Hervormingsagenda jeugd- extra rijksmiddelen	verwerkt	9.486	5.686	2.752	2.250
Stelpost kostenbesp. jeugdhulp (500 miljoen garantie rijk)	0	700	3.500	3.500	3.500
Kostenbesparingen	PM	PM	PM	PM	PM

4.2. Daling kosten begeleiding WMO

De doordecentralisatie van Beschermd Wonen als gevolg van openstelling WLZ laat een forse afname zien in kosten PGB van ongeveer € 1,2 miljoen. Gelijktijdig is de beweging te zien naar meer specifieke cliëntgebonden overeenkomsten met ongeveer € 0,5 miljoen aan extra kosten. Per saldo een voordeel van circa € 0,7 miljoen.

4.3. Ontwikkelingen inkomsten/uitgaven BUIG

Gemeenten betalen de uitkeringen voor bijstandsgerechtigden en de loonkostensubsidies uit het BUIG budget.
Het BUIG perspectief betreft een actualisatie van het huidig begrotingsscenario.

Per 1 januari 2023 wordt het wettelijk minimumloon met 10,15% verhoogd. Naast de reguliere indexatie is er sprake van een bijzondere verhoging van 8,05%. Hierdoor stijgt ook de hoogte van de bijstandsuitkeringen. Zoals gebruikelijk wordt deze prijsbijstelling niet bij de voorlopige vaststelling, maar bij de definitieve vaststelling van het macrobudget 2023 (in september 2023) meegenomen. Het uiteindelijke effect wordt meegenomen in het definitieve macrobudget 2023.

In het scenario is vanuit behoedzaamheid en op basis van een bestendige lijn een beperkte prijsstijging van 3% meegenomen. Het rijksbudget, zoals toegepast in het scenario, is gebaseerd op voorlopige budgetten. Bij definitieve budgetten in september weten we pas het echte financieel (prognose) resultaat.

Bij het doorgerekende scenario is rekening gehouden met de volgende standen uitkeringen WWB:

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Beginstand	2.863	2.903	2.943	2.983	3.023
Eindstand	2.903	2.943	2.983	3.023	3.063
Mutatie in volume	40	40	40	40	40
Gemiddeld verloop	2.918	2.958	2.998	3.038	3.078

De financiële uitkomsten voor het perspectief zijn als volgt:

Totaal begrotingsresultaat	2023	2024	2025	2026	2027
Verschil inkomsten (perspectief tov begroting)	191.685	189.576	188.643	974.597	2.228.078
Verschil uitgaven (perspectief tov begroting)	348.361	511.948	-117.825	-963.301	-1.980.776
Begrotingsresultaat	**540.046**	**701.524**	**70.818**	**11.296**	**247.302**

4.4. Taakstelling huisvesting – statushouders

In 2023 verwachten we een instroom van statushouders die verdubbelt ten opzichte van de huisvestingstaakstelling in 2022. De taakstelling voor het eerste half jaar 2023 (130 personen) is bijna net zo hoog als de hele taakstelling 2022 (143). De hogere taakstelling betekent dat we met hogere kosten te maken gaan krijgen in verband met de inkoop van maatschappelijke begeleiding, de inkoop van inburgerings-trajecten, maar ook hogere uitgaven ten aanzien bijzondere leenbijstand voor woninginrichting. De hogere kosten kunnen worden gedekt uit de reserve calamiteitenfonds indien er geen rijksmiddelen komen.

4.5. Inkomsten/uitgaven 2023 Oekraïne

De inkomsten en uitgaven voor Oekraïne gaven per saldo voor 2022 een positief verschil van afgerond € 8 miljoen. In 2022 hadden we de inkomsten en uitgaven hiervoor niet begroot vanwege de crisissituatie. Voor het jaar 2023 willen we de inkomsten en uitgaven wel gaan begroten. De verwachting is dat verschil inkomsten en uitgaven voor 2023 rond de € 12 miljoen zal liggen. Dit positieve verschil wordt bij de jaarrekening 2023 op basis van realisatiecijfers in de reserve calamiteitenfonds gestort.

5. Rijksmiddelen c.q. specifieke uitkeringen

5.1. Rijkmiddelen Klimaatakkoord/Energie (specifieke uitkering)

Naar aanleiding van het Klimaatakkoord en het Regeerakkoord hebben medeoverheden veel nieuwe taken gekregen op het terrein van de sectoren gebouwde omgeving, mobiliteit, industrie, en elektriciteit. Om de uitvoering van klimaatbeleid in de periode 2022-2030 mogelijk te maken ontvangen gemeenten en provincies uitvoeringsmiddelen voor Klimaat- en Energiebeleid voor de jaren 2023 tot en met 2030. Deze middelen zijn bestemd voor personele en bijbehorende materiele kosten in verband met de extra taken in het kader van de klimaatopgave. Het totale bedrag dat voor de uitvoeringskosten is geoormerkt is circa € 5,4 miljard. Dit wordt op de volgende manier verdeeld:

Bedragen in mln.	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Cum.
Provincies	5,67	22,77	23,06	32,56	25,45	20,53	23,59	22,84	22,07	198,55
Gemeenten	74,33	341,78	437,44	647,94	683,03	687,94	736,91	737,66	738,43	5.085,45
RES-regio's		12,00	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00	96,00
										5.380,00

De middelen voor 2022 zijn al in het gemeentefonds ontvangen. Er komt een ministeriële regeling waarmee de middelen voor de jaren 2023, 2024 en 2025 zullen worden uitgekeerd in de vorm van een brede doeluitkering (een soort Specifieke Uitkering (SPUK)). Om op langere termijn zekerheid over de middelen te bieden, zal zo snel mogelijk een wettelijke regeling worden opgesteld voor het uitkeren van de middelen voor 2026 t/m 2030. De ministeriele regeling en wettelijke regeling zullen meer duidelijkheid geven over de hoogte van de bedragen. De ingevulde bedragen voor de jaren 2023 tot en met 2027 zijn de minimale bedragen die door de minister schriftelijk zijn toegezegd.

Voor de gemeente Emmen zal het volgens een eerste inschatting om bedragen gaan die kunnen oplopen van afgerond € 2 miljoen (2023) naar € 5 miljoen per jaar. Hier staan uiteraard ook kosten tegenover.

5.2. Rijksmiddelen Brede Specifieke Uitkering
Het Rijk heeft het initiatief genomen tot meer samenhang in de verschillende onderdelen in het gezondheidsbeleid, sport en bewegen en sociale basis. Daarvoor is het Rijk overgegaan tot een bundeling van middelen in een Brede Specifieke Uitkering (SPUK) van 2023 tot en met 2026. Het Rijk nodigt gemeenten uit om daar gebruik van te maken en verwacht daarbij van gemeenten één integrale aanpak. Intentie van het Rijk is om door langjarige geoormerkte financiering een lange termijn aanpak te faciliteren en daarmee de beweging naar de 'voorkant' te versnellen.

Deze landelijke akkoorden en de daaraan gekoppelde Brede SPUK sluit voor de gemeente Emmen goed aan bij de beoogde beweging vanuit de Strategienota, het Coalitieakkoord, de herijking Verder Samen in het Sociale Domein, de kadernota Sportief bewegen vanuit het Fysieke Domein (Sport) en de Woonzorgvisie vanuit het Fysieke Domein.

In deze Brede SPUK wordt de financiering voor 15 onderdelen op de thema's sport- en beweegstimulering, cultuurparticipatie, gezondheidsbevordering, leefomgeving en het versterken van de sociale basis gebundeld in één (nieuwe) uitkering. Hiermee stimuleert het Rijk de samenhang en integraliteit tussen de verschillende onderdelen en beperkt zij de administratieve lasten ten opzichte van 15 losse regelingen. De onderdelen zijn deels reeds langer lopende programma's en regelingen en deels nieuwe programma's.

De Brede SPUK biedt de financiële middelen van ruim € 2 miljoen per jaar. De te bereiken ambities zijn beschreven in 5 akkoorden. Gemeenten hebben vanuit deze akkoorden rollen gekregen in de beweging van zorg naar gezondheid. Met als ambitie om toe te werken naar een gezonde generatie in 2040. De betreffende 5 akkoorden zijn het Nationaal Sportakkoord, het Nationale Preventieakkoord, het Woonzorgakkoord, het Integrale Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Deze akkoorden raken het gemeentelijke sociale, fysieke (inclusief sport) en economische domein.

De gevraagde domein overstijgende samenwerking kent lokale elementen en regionale elementen. De regionale aanpak wordt vanuit de VDG themagroep Goede en bereikbare zorg uitgelijnd.

De Brede SPUK is voor de periode van 2023 tot en met 2026. Met de intentie om geoormerkte financiering door te zetten na 2026.

5.3. Rijksmiddelen cultuur / SPUK Jeugdcultuur
In 2023 zet het kabinet het merendeel van de middelen voor cultuur uit het coalitieakkoord (€ 170 miljoen) in op vernieuwing en groei. Een bedrag van € 99,8 miljoen wordt in 2023 verdeeld over de pijlers innovatie en digitale transformatie (€ 15,5 miljoen), erfgoed (€ 19,3 miljoen) arbeidsmarkt en makers (€ 38,6 miljoen) en educatie en participatie (€ 26,4 miljoen). Deze inzet in 2023 bouwt mede voort op de Hoofdlijnenbrief 2022 van de staatssecretaris Cultuur en Media d.d. 23 mei 2022. Het is nog niet duidelijk hoe de uitwerking voor gemeenten er uit komt te zien.

5.4. Regiodeal 2024-2027
Sinds 2019 neemt Emmen deel aan de Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe. Een samenwerkingsverband van 6 gemeenten, twee provincies en het Rijk. In de eerste fase is er gewerkt, met € 40 miljoen investeringsvolume (waarvan € 20 miljoen van het Rijk, € 10 miljoen van de Provincie Drenthe en € 10 miljoen van de gemeenten > naar rato van inwoneraantal), aan opgaven die de brede welvaart versterken. Het accent van deze deal lag vooral op Werken, Wonen en Welzijn.

Eind 2022 hebben de regionale partijen bij het Rijk een vervolgaanvraag ingediend met een investeringsomvang van € 60 miljoen (ditmaal € 30 miljoen van het Rijk, dezelfde bijdragen van Provincie en gemeenten als de eerste deal en nu ook € 10 miljoen van het bedrijfsleven). Deze is volledig toegekend en wordt in de komende maanden uitgewerkt tot een nieuwe deal die uiterlijk voor het zomerreces in de ministerraad behandeld moet zijn. In deze nieuwe deal blijven we werken aan het versterken van de brede welvaart maar laten we drie accenten los. De focus zal nu meer gaan liggen op doelgroepen en overstijgende thema's.

5.5. JTF
De Transitie opdracht is in Noord-Nederland enorm vanwege het stopzetten van de gaswinning. Denk aan omschakeling naar de productie van, maar ook het gebruik van groene waterstof. Daar zit de grootste klus en daar gaat het meeste geld inzitten. Niet alleen de omschakeling van gas naar groene stroom of

waterstof, ook de producten zullen schoner en duurzamer moeten. Dus zonder aardolie als grondstof. Het Just Transition Fund budget wil bedrijven helpen om deze omslag mogelijk te maken. Het gaat daarbij niet alleen om de ingewikkelde chemiebedrijven en energie slurpende industrieën. De omschakeling raakt ook de Drentse maakindustrie, veel aanwezig in Hoogeveen en Emmen. Overal zullen installaties en bedrijfsprocessen moeten worden omgebouwd.

Dit vraagt om andere energie vaardigheden: omdat bedrijfsprocessen en producten daarna ook zullen veranderen, gaan er ook miljoenen naar onderwijs en opleidingen. En niet alleen naar leerlingen en studenten, ook vooral naar het bijscholen, herscholen of omscholen van mensen die nu aan het werk zijn. Denk aan de monteur van de cv-ketel die straks waterstofketels moet bouwen of installeren. Denk aan automonteurs die straks niet meer een auto met benzinemotor moeten repareren, maar een met een brandstofcel in een waterstofmotor.

5.6. Volkshuisvestingsfonds

In 2021 heeft de gemeente Emmen € 28 miljoen uit het Volkshuisvestingsfonds ontvangen. Het Volkshuisvestingsfonds is ingericht door het ministerie van Binnenlandse zaken en heeft als doel om stedelijke vernieuwingsgebieden en de grens- en krimpregio's te ondersteunen in het verbeteren van de woonkwaliteit, leefomgeving en verduurzaming in kwetsbare wijken en buurten. Focus ligt op de verduurzaming van de particuliere woningvoorraad en het verbeteren van de leefomgeving. De middelen uit de eerste tranche zijn toegewezen aan de wijken Angelslo. Bargeres, Emmerhout en Veenoord. De 2e tranche opent rond de zomer van 2023 en sluit aan het eind van de zomer (voor zover nu bekend). Onze ambitie is om ook op deze 2e tranche in te schrijven.

De voorwaarden voor de aanvraag zijn vergelijkbaar. Een van de voorwaarden is een cofinanciering op het financieel tekort van 30% over de looptijd van 10 jaar. Dat betekent iets voor de gemeentelijke begroting. Voorgesteld wordt om de cofinanciering, gelijk als in de eerste tranche, in te zetten ter verbetering van het openbaar gebied. We houden er rekening mee dat vanaf 2024 een bedrag van € 500.000 uit de algemene middelen nodig is (voor een periode van 10 jaar).

6. Overige

6.1. Begroot resultaat MPG t.g.v. algemene reserve grondexploitatie

Bij de jaarrekening 2022 stellen wij de raad voor om een algemene reserve grondexploitaties in te stellen en deze reserve te muteren met de jaarlijkse resultaten op de grondexploitaties. Het resultaat op grondexploitaties over 2022 zal daar al eerste in worden gestort op basis van resultaatbestemming. De begrote resultaten 2023 tot en met 2027 van het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG) zijn nu ten gunste van het begrotingsresultaat gebracht. Deze verwerkingswijze wordt nu aangepast. De begrote resultaten 2023 tot en met 2027 worden ten gunste van de algemene reserve grondexploitaties gebracht. Dit geeft een nadelig effect voor het begrotings-resultaat.

6.2. Ontwikkelingen Greenwise Campus

Ten behoeve van de doorontwikkeling van Greenwise Campus wordt op dit moment het volgende in gang gezet en dat krijgt zijn beslag in het tweede kwartaal van 2023:

- Het samenwerkingsverband van de 5 publieke partijen verkent de vorm van eigenstandige entiteit Greenwise Campus om deze vervolgens op te richten.
- Voorgenomen aankoop van de CIS Campus Emmen BV door gemeente Emmen voor € 2,4 miljoen, op dit moment eigendom van Volker Wessels. Betreffende BV is eigenaar van de voormalige busremise in Emmen, voorkeurslocatie van het beoogde Innovatiecentrum.
- De BV zal onder verantwoordelijkheid van de entiteit Greenwise Campus het Innovatiecentrum realiseren.
- Dekking van de investeringen ten behoeve van de realisatie van het Innovatiecentrum, komen uit bijdragen van de 5 publieke partners, vanuit JTF subsidie en daarnaast wordt de mogelijkheid van hypothecaire financiering door gemeente verkend.

6.3. Omgevingswet

De Eerste Kamer heeft besloten om de inwerkingtreding van de Omgevingswet in te laten gaan op 1 januari 2024. Op dit moment is nog niet duidelijk hoe de financiële tegemoetkoming vanuit het Rijk voor de jaren 2023, 2024 en 2025 eruit ziet. De verwachting is dat hier meer duidelijkheid over komt met de meicirculaire 2023 of de septembercirculaire 2023.

6.4. Diverse autonome ontwikkelingen kleiner dan € 250.000

In deze perspectiefbrief staan alleen de majeure ontwikkelingen genoemd met een effect van groter dan € 250.000 op het begrotingsresultaat. Bij de kadernota 2024 worden alle ontwikkelingen in beeld gebracht, dus ook de kleinere. De ervaring uit voorgaande jaren is dat de kleinere posten kunnen optellen tot een substantieel bedrag. Voor nu zetten we het effect op de begroting op PM.

Conclusie

De in voorliggende brief genoemde ontwikkelingen hebben naar verwachting tot en met 2025 een beperkt effect voor het perspectief. Voor de jaren 2026 en 2027 zijn er naar verwachting per saldo voordelen van respectievelijk € 1 miljoen en € 3 miljoen. Hierbij is rekening gehouden met het opvangen van nadelen van loon- en prijsstijgingen met stelposten, waardoor dit geen nadelig effect geeft. We hebben nog ruimte in de centrale stelposten om verdere prijsstijgingen op te vangen.

Samengevat is dit als volgt:

x € 1.000

	2023	2024	2025	2026	2027
Actuele stand begrotingsresultaat	**2.355**	**6.178**	**9.245**	**-9.222**	**-19.762**
Ontwikkelingen uit de perspectiefbrief 2023 (afgerond op miljoenen)	0	0	0	1.000	3.000
Stand perspectiefbrief 2023	**2.355**	**6.178**	**9.245**	**-8.222**	**-16.762**

Het totaaloverzicht van de centrale stelposten ná het opvangen van nadelen van loon/prijsstijgingen is (lasten zijn een min, baten zijn een plus):

x € 1.000

	2023	2024	2025	2026	2027
Totaal stelposten lonen	577	-2.693	-6.053	-9.393	-12.733
Totaal stelposten prijzen	-1.433	-1.346	-1.795	-3.203	-3.764
Stelpost autonome ontwikkelingen		-3.000	-6.000	-9.000	-12.000
Totaal stelposten lonen / prijzen/autonome ontwikk.	**-856**	**-7.039**	**-13.848**	**-21.596**	**-28.497**

Zoals eerder genoemd lopen de stelposten in onze begroting op, dit op basis van het doortrekken van het huidige beleid. Hiermee is er sprake van oplopende ruimte in de stelposten maar deze verhoging van de stelposten is in de jaren vanaf 2026 niet gedekt. Bij het doortrekken van de stelposten op basis van het huidige beleid kunnen ook andere keuzes worden gemaakt. Wellicht is dit op een later moment nog aan de orde.

Wij verwachten in het voorjaar 2023 meer duidelijkheid over mogelijke oplossingen. Tegelijkertijd zijn wij ook zelf aan het nadenken over maatregelen die we zelf kunnen treffen mocht de te ontvangen compensatie niet toereikend is om het "ravijn" te dichten.

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Emmen

de gemeentesecretaris | de burgemeester

M. Plantinga-Leenders | H.F. van Oosterhout